

УДК 78.071.1(477)

Уляна Молчко, доцент кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічно університету імені Івана Франка

МИХАЙЛО ВЕРБИЦЬКИЙ В ПУБЛІЦИСТИЧНІЙ ОЦІНЦІ КИРИЛА СТУДИНСЬКОГО

Дослідження розглядає маловідомий публіцистичний матеріал Кирила Студинського про українського композитора Михайла Вербицького, що був опублікований на сторінках журналу "Наша культура" на початку ХХ сторіччя.

Ключові слова: М. Вербицький, К. Студинський, стаття, журнал "Наша культура".

Літ. 8.

Ульяна Молчко, доцент кафедры музыковедения и фортепиано
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

МИХАИЛ ВЕРБИЦКИЙ В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОЙ ОЦЕНКЕ КИРИЛА СТУДИНСКОГО

Исследование рассматривает малоизвестный публицистический материал Кирилла Студинского об украинском композиторе Михаиле Вербицком, который был опубликован на страницах журнала "Наша культура" в начале ХХ века.

Ключевые слова: М. Вербицкий, К. Студинский, статья, журнал "Наша культура".

Ylyana Molchko, Associate Professor of the Musicology and Piano Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE PUBLICIST ASSESSMENT OF MYKHAILO VERBUTSKIY BY KYRIL STUDYNSKIY

The article examines the little-known journalistic material written by Kyril Studynskiy and devoted to the Ukrainian composer Mykhailo Verbutskiy, which was published in the magazine "Our culture" in the early twentieth century.

Keywords: M. Verbutskiy, K. Studynskiy, article, a magazine "Our Culture".

Постановка проблеми і актуальність дослідження. У 2015 році вся культурно-освітня громадськість України відзначала 200-річчя від дня народження творця національного гімну "Ще не вмерла України". Цей величальний славець М. Вербицького, пройшовши крізь суспільно-історичні буревії становлення нашої держави, відіграв важливу роль під час Революції гідності та подій на Майдані 2013 – 2014 років, оскільки він був завжди "символом нашого національного відродження" [4, 347]. Але постать творця гімну, як і джерелознавчі матеріали, є ще недостатньо вивчені, тому актуальним на сьогоднішній час залишається дослідження і публікування малодоступних публіцистичних матеріалів про визначного композитора України.

Аналіз останніх досліджень. До вивчення постаті та творчого доробку композитора М. Вербицького зверталось чимало корифеїв української і світової музики: С. Воробкевич, А. Вахнянин, О. Залеський, С. Людкевич, Б. Кудрик, З. Лисько, В. Барвінський, Г. Лакота, В. Щурат. З середини ХХ сторіччя і по-сьогодні особа творця

Національного Гімну стала об'єктом наукових досліджень музикознавців: М. Загайкевич, Й. Волинського, Л. Корній, Л. Кияновської, О. Зелінського, Н. Костюк, З. Будзинського, М. Вавричин, О. Яцківа, Р. Сов'яка, С. Стельмашука, Л. Філоненка, О. Німилович, У. Молчко. У 2015 році науковий часопис "Українська музика" [8] опублікував низку як раритетних матеріалів так і сучасних досліджень, присвячених постаті М. Вербицького. Але на сторінках цього сучасного фахового видання не зазначено статті Кирила Студинського "Нестор галицької музики – Михайло Вербицький. З нагоди 65-ліття його смерті" [7, 544 – 553], яка є важливим внеском у розвиток національної музикознавчої та педагогічної думки.

Мета публікації – ввести в науковий обіг раритетну статтю Кирила Студинського, присвячену Михайлу Вербицькому та визначити її музикознавчу цінність.

Виклад основного матеріалу. Шлях України до євроінтеграції неможливий без глибоких досліджень науково-публіцистичних спадщин визначних українських громадсько-політичних,

культурно-освітніх діячів початку ХХ сторіччя, які проливаються світло на долі незаслужено замовчуваних фундаторів національної культури. До них належить доробок видатного громадсько-культурного подвижника Кирила Студинського (1868 – 1941). Його різноаспектне наукове надбання, а це понад 500 публікацій, присвячене україністиці, якій він присвятив все своє життя.

Народився Кирило Студинський 4 жовтня 1868 року в с. Крип'ячці, поблизу м. Тернополя в сім'ї греко-католицького священника. Освіту здобув в Тернопільській та Львівській гімназіях, а пізніше опановував філософію у Львівському та Віденському університетах. Здобувши звання доктора філософії, він поглиблює свої знання в Берліні, Києві, Петербурзі.

У 1895 – 1897 роках К. Студинський працює викладачем української мови в різних гімназіях Львова. У цей час видає свої друковані праці: “Пересторога. Руський пам'ятник початку XVII віка”, літературно-історична студія (1895), “Адельфотес”, граматика, видана у Львові в році 1591 (1895), “Панагерік “Евфонія велобремячая”, посвячений Петрови Могили в році 1633 – (1895), “Іван Вишенський і его твори” (1895), “Причинки до історії унії” (1895), “Уніатський митрополит Лев Кішка и его значение в истории унии” (1896), а згодом “Генега поетичних творів Маркіяна Шашкевича” (1910), “Причинки до історії культурного життя Галицької Руси 1833 – 1847 рр.” (1909), “Кореспонденція Якова Головацького” (1909), “Псевдо-Посланіє Маркіяна Шашкевича” (1935), “Карло Яромір Ербен і Яків Головацький” (1935).

К. Студинський проводив активну суспільно-громадську діяльність в Галичині. Був одним із керівників Християнсько-суспільної партії, співредактором її органу – журналу “Руслан”, членом товариства “Просвіта” і редактором його видань (1903 – 1906 рр.), членом Крайової шкільної ради (1905 – 1914), головою Учительської громади (1916 – 1920), головою Наукового товариства ім. Шевченка (1923), дійсним членом Всеукраїнської академії наук (ВУАН) (1924), головою Національної ради (1921 – 1922), головою Народних зборів західної України (1939), депутатом Верховної Ради тодішньої УРСР (1940).

Доля вченого і науковця обірвалася наприкінці червня 1941 року, коли більшовики вивезли депутата й академіка зі Львова. По-сьогодні не відомо як закінчив свій життєвий шлях будівничий української державності. За однією з версій, Студинського застрелили конвоїри під час бомбардування потягу біля Тернополя [5].

К. Студинський, крім суспільно-політичної та наукової роботи, проводив широку публіцистичну діяльність. Він плідно друкувався на сторінках українських часописів: “Руслан”, “Діло”, “Зоря”, “Записки Наукового товариства імені Шевченка”, “Хроніка Українсько-руського наукового товариства ім. Шевченка у Львові”, “Наша культура” та інших, а також іншомовних періодичних видань “Głos Narodu”, “Chwila” [3]. Андрій Кліш наголошує, що науковець залишив багатогранну за проблематикою публіцистичну спадщину, “авторство якої можна встановити не лише за криптонімами і псевдонімами (Батько, Вікторин Кость, Гарбуз Іван, Замора Федір, Зорян, Зорян К., Кість В., Лаврін, Лаврін І., Лаврін Іван, Лівобічний, Літописець, Люнин К., Не-Маковей, Не плазун, але й без трону, Осипович Віктор, Осипович Кость, Провінціал, Редакція “Руслана”, К. Є., К. Л., К. П., К. С., Л. Ж. М., Ф. З., Гр. Нар., Григ. Нар, З-н, П-н, К.), а й за низкою стилістичних ознак, притаманних публікаціям лише цього автора” [3].

У 1935 – 1937 роках серед мистецьких видань вирізняється літературний місячник “Наша культура”, головним редактором якого став Іван Огієнко. До редакційно-наукової колегії ввійшли тогочасні провідні культурно-освітні діячі: К. Студинський, І. Свенціцький, Л. Білецький, П. Зленко, В. Щербаківський, Д. Чижевський, Д. Оляничин, О. Барвінський, Я. Гординський та інші. Значне місце в “Нашій культурі” зайняли питання специфіки й історії розвитку національного мистецтва і культури, зокрема етнографії, музики, архітектури, фольклору тощо.

Журнал “Наша культура” в період бездержавності став важливим чинником консолідації нації, а статті на музичні теми були могутнім фактором утвердження української духовності. На сторінках видання побачили світ публікації “Початки музичного мистецтва в Галичині” Зиновія Лиська, “Українська музика. Про українську музику народну та художню” Люція Кобилянського, а також “Нестор галицької музики – Михайло Вербицький. З нагоди 65-ліття його смерті”, “Остап Нижанківський у моїх спогадах” Кирила Студинського.

Стаття “Нестор галицької музики – Михайло Вербицький. З нагоди 65-ліття його смерті” [7, 544 – 553] присвячена творцю національного гімну, композитору Михайлу Вербицькому. Жанр допису – нарис, якому властива синтетичність, де поєднується “науковість, публіцистичність” [2, 98]. Це відчувається вже у заголовку. Тут автор дає уявлення про зміст публікації, а також демонструє свою позицію. Він називає

М. Вербицького ім'ям – “Нестор”, котре асоціюється в читача з Нестором-літописцем – першим основоположником давньоруської історіографії, першим національним істориком, видатним письменником, мислителем, вченим, ченцем Києво-Печерського монастиря. Так як Нестор залишив людству літопис Київської Русі – “Повість минулих літ”, так і Вербицький в оцінці К. Студинського є літописцем галицької музики.

Публіцистичний матеріал К. Студинського насичений багатим біографічним матеріалом про митця, що переплітається з характеристикою творчості. Автор оригінально розпочинає статтю з листів М. Вербицького до Товариства “Руська бесіда” та сина Івана Вербицького, чим надає їх яскравої документальності. Перед читачем постає образ композитора, автора багаточисленних хорів, світських пісень, симфоній, театральних, інструментальних творів, котрий прожив важке і злиденне життя.

Висвітлюючи життєпис М. Вербицького, К. Студинський згадує і про першого біографа композитора С. Воробкевича [6, 108 – 112]. У публіцистичному дописі подано неправильне місце народження композитора (с. Улючі, Добромиського повіту) як і зазначено публіцистом, що імена батька і матері М. Вербицького невідомі. Польський історик Здзіслав Будзинський, віднайшовши метрику композитора в архіві перемиської греко-католицької єпархії в 90-роках ХХ сторіччя, встановив місце народження – с. Явірник Руський [1, 64] та встановив імена батька о. Андрія Михайла Вербицького та матері Пелагеї, з дому Пацановської [1, 66; 68]. Далі перед читачем автор переводить життєві перипетії М. Вербицького.

Стаття є цінним джерелознавчим матеріалом, оскільки К. Студинський подає цікаві спогади сучасника М. Вербицького, композитора, визначного українського культурно-освітнього діяча А. Вахнянина. В його оцінці, автор національного гімну, був “чоловіком, що перший став орати занедбану ниву музики в нас у Галичині” [7, 547].

Публікація К. Студинського має мистецтвознавчу вартість. Тут автор аналізує творчість М. Вербицького. “Для розвитку музичного життя в Галичині, для поширення національної думки, для розбудження гадки про одність усіх українських земель мали твори Вербицького чимало значення” [7, 552], – пише журналіст. Далі він наголошує на важливості музичної спадщини композитора для єднання українського народу: “Двома своїми композиціями “Ще не вмерла” до слів П. Чубинського і “Заповітом” Шевченка линув композитор поза

межі Галичини та ставав виразником нашого єднання з Україною” [7, 552]. Власне висловлені К. Студинським думки наголошують на важливості цих обох славнів щодо консолідації нації, про що свідчать події під час Революції гідності, Майдану 2013 – 2014 років.

К. Студинський також акцентує увагу читача на великому значенні театральної музики М. Вербицького. Він приводить маловідомі факти з історії постановки мелодрами “Підгір'яни” в Петербурзі. Публіцист подає об'ємну цитату з газетного матеріалу варшавського кореспондента “Галицької Русі” Івана Соневицького, в оцінці якого видно, що музика М. Вербицького припала до вподоби росіянам. І не тільки! К. Студинський зазначає: “З Галичини полинула була вона над Неву, над Вислу та в східню Україну й чарувала однаково галичан, росіян, поляків та наших земляків над Дніпром своєю мелодійністю й красою” [7, 553].

Нарис “Нестор галицької музики – Михайло Вербицький. З нагоди 65-ліття його смерті” пронизаний важливими висловлюваннями корифеїв української культури щодо внеску митця в розвиток національного мистецтва. К. Студинський знайомить читачів з професійною оцінкою С. Людкевича: “Мих. Вербицький – це перший піонер української музики в галицькій Україні, найбільший після Бортнянського духовний, хоровий композитор, перший нам симфонік, перший галицький плідний оперетист і останній композитор гітарист. З його особою зв'язаний символ нашого національного відродження в Галичині” (“Діло” 1934. ч. 162-3) [7, 554]

Публіцистичний матеріал К. Студинського фіксує історично-культурну подію Галичини – відкриття пам'ятника М. Вербицькому в Млинах. Журналіст вказує точну дату та рік, 17 березня 1934 року, а також називає хорові колективи, які виступали на святковій академії. Це львівські хори “Бандурист” (диригент О. Плешкевич), “Боян” (диригент І. Гринецький), краковецький хор (диригент Г. Черхавський). З промовама на могилі творця національного гімну виступили композитор Нестор Нижанківський, студент Микола Дужий, вїт села Млини, доктор Галушак. У другій академії в місті Яворові взяли участь хори “Боян”, “Бандурист”, тріо професорів Вищого музичного інституту Яворова. Мистецьку акцію підсилила професійна доповідь, виголошена композитором Станіславом Людкевичем.

Висновок. Стаття К. Студинського “Нестор галицької музики – Михайло Вербицький. З нагоди 65-ліття його смерті” містить багатий

ЗЕНОН АНТОНІШАК КОМПОЗИТОР, ПЕДАГОГ, МИТЕЦЬ
(до 80-річчя від дня народження)

джерелознавчий матеріал, що вияскравлює постать Михайла Вербицького. Вона спрямована не тільки на поглиблення наших знань про композитора, але скерована автором на підвищення самосвідомості українського народу. Маючи мистецтвознавчу вартість, публікація К. Студинського повинна бути введена до сучасного наукового обігу, що дасть можливість зайняти гідне місце серед загальнонаціональних науково-культурних надбань України.

1. Будзинський З. Де і коли народився композитор українського гімну? / Здіслав Будзинський // Бібліографія українознавства / упорядник і редактор Ю. Ясіновський. – Львів, 1994. – Вип. 2. – С. 66 – 68.

2. Зінкевич О., Чекан Ю. Музична критика: теорія та методика: навчальний посібник / Олена Зінкевич, Юрій Чекан. – Чернівці: Книги, 2007. – 424 с.

3. Кліш А. Публіцистична та редакторсько-видавнича діяльність Кирила Студинського / Андрій

Кліш // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.lnu.edu.ua/bibl/images/Vudanna_WEB_pdf/1Visnuk_NB/2007_Vupysk_II/230-237.pdf

4. Людкевич С. Михайло Вербицький та українська суспільність / Станіслав Людкевич / С. Людкевич. Дослідження, статті, рецензії, виступи упор., ред., вступна стаття, прим Зеновії Штундер. – Львів: Дивосвіт, 1999. – Т. I. – С. 345 – 348.

5. Мельник І. Кирило Студинський – трагічна доля вченого / Ігор Мельник // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/13701>

6. Молчко У. Сидір Воробкевич – перший біограф Михайла Вербицького / Уляна Молчко // Молодь і ринок. – 2006. – № 8(23). – С. 108 – 112.

7. Студинський К. Нестор галицької музики – Михайло Вербицький. З нагоди 65-ліття його смерті / Кирило Студинський // Наша культура. – 1935. – Книга 9. – С. 544 – 553.

8. Українська музика: науковий часопис / редактори Ігор Пилатюк, Юрій Ясіновський, Уляна Граб. – Львів, 2015. – 264 с.

Стаття надійшла до редакції ..2016

УДК 78.071.1(477)(092)

Петро Гушоватий, професор кафедри методики музичного виховання і диригування
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ЗЕНОН АНТОНІШАК – КОМПОЗИТОР, ПЕДАГОГ, МИТЕЦЬ
(до 80-річчя від дня народження)

Стаття містить матеріали про відомого на Прикарпатті самодіяльного композитора, хорового диригента, педагога Зенона Петровича Антонішака.

Ключові слова: диригент, хормейстер, хорове мистецтво, хор, самодіяльний композитор.
Літ. 7.

Петр Гушоватий, профессор кафедры методики музыкального воспитания и дирижирования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ЗЕНОН АНТОНІШАК – КОМПОЗИТОР, ПЕДАГОГ, ХУДОЖНИК
(к 80-летию со дня рождения)

Статья содержит материалы об известном на Прикарпатье самодеятельного композитора, хорового дирижера, педагога Зенона Петровича Антонішака.

Ключевые слова: дирижер, хормейстер, хоровое искусство, хор, самодеятельный композитор.

Petro Hushovatiy, Professor of the Music Education Methods and Conducting Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

ZENON ANTONYSHAK AS A COMPOSER, TEACHER AND ARTIST
(The 80th anniversary of his birth)

The article contains the material about the famous Prykarpatskiy amateur composer, a choral conductor, a pedagogue, Zenon Petrovych Antonyshak.

Keywords: a conductor, a choirmaster, choral art, a choir, an amateur composer.

Постановка проблеми. Багата піснями Прикарпатська земля. Українська пісня за змістом, багатством музичної мови, глибиною і різноманітністю переживань, відбитих у ній, красою і мелодійністю посідає одне з перших місць серед народів світу. Пісня має